

SILMARILLION

✧ թնոն անգլիէի ճէսն անգլի իննր ցնգ.այն ա ճէրի
ցննի ցրիմ Լորն աննիմ ցրիցնիմ թնցն ցննի

J. R. R. TOLKIEN

Suomennotut teokset:

HOBITTI ELI SINNE JA TAKAISIN

MAAMIES JA LOHIKÄÄRME

TARU SORMUSTEN HERRASTA I–III:

I SORMUKSEN RITARIT

II KAKSI TORNIA

III KUNINKAAN PALUU

TOM BOMBADILIN SEIKKAILUT

PUU JA LEHTI

SEPPÄ JA SATUMAA

KIRJEITÄ JOULUPUKILTA

SILMARILLION*

J. R. R. TOLKIENIN MAALAUKSIA JA PIIRROKSIA*

KESKENERÄISTEN TARUJEN KIRJA*

KIRJEET*

HERRA BLISS

BILBON VIIMEINEN LAULU

SATUJEN VALTAKUNTA

ROVERANDOM

HÚRININ LASTEN TARINA*

KULLERVON TARINA

GONDOLININ TUHO*

KIRJOITUKSIA KESKI-MAASTA

NÚMENORIN TUHO

* Toimittanut Christopher Tolkien

Դնոն ան ցրի ցրիմն աննիմն թննր ցն աննիմնցն
աննի ցննի աննի ճէսն անն թննի թննի աննիմն

✧ ինչո՞ւ իմօքնե՞ր ճճիմ անշնի ինքն ցնց-այք ա ճերի
ցեանք ջրիմ Լորն անքիմ ջրիցն ինչո՞ւ ցճանք

J.R.R. Tolkien.

SILMARILLION

TOIMITTANUT
Christopher Tolkien

Tekijän kuvittama

SUOMENTANUT
Kersti Juva

RUNOT SUOMENTANUT
Panu Pekkanen

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Ի՞նչ իմ յիրք ցնչանք ոյանքիմ ինքն ցն անքիցնցն
անքի ցճանքն ինքն ճճիմ ուն ինքն ինքն ինքն

Englanninkielinen alkuteos
THE SILMARILLION

Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd
under the title The Silmarillion

© The Tolkien Estate Limited and C.R. Tolkien 1977, 1980, 1999

Illustrations by J.R.R. Tolkien © The Tolkien Estate Limited 1972, 1973, 1977, 1978, 1980,
1986, 1995, 2015, 2018 and The Tolkien Trust 2022

»Belieriandin ja pohjoisten maiden kartan», kartan »*Noldorin* ja *sindarin* valtakunnat» ja
taulut »Finwën huone», »Olwën ja Elwën jälkeläiset», »Bëorin huone», »Hadorin huone ja
Halethin kansa» sekä »Haltiakansojen jakautuminen» piirtänyt C. R. Tolkien teokseen
Silmarillion 1977 (suom. 1979); »Númenorin kartan» piirtänyt C. R. Tolkien teokseen
Keskeneräisten tarujen kirja 1980 (suom. 1986)

J.R.R. Tolkien® and 'Tolkien'® are registered trademarks of
The Tolkien Estate Limited

J.R.R. Tolkien asserts the moral right to be acknowledged as the author of this work.

The illustrations in this book are reproduced courtesy of the Bodleian Library, University of
Oxford, from their holdings labelled MS. Tolkien Drawings 80; 87 fols. 20, 21r, 22r, 33, 34,
50, 51 & 54; 88 fols. 21 & 49r; 89 fols. 13, 14 & 34; 90 fols. 12, 15 & 21; 91 fols. 1, 3, 5, 7, 9, 11,
14, 16, 17, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 37, 52, 59, 63 & 73; 93 fols. 47 & 49; MS. Tolkien S 2/
III, fol. 2r; and MS. Tolkien S 5/1, fols. 93–96, S 1/VII, fol. 15r & S 2/III, fol. 7r

Suomenkielinen laitos © suomentajat ja WSOY 1979, 2024
Werner Söderström Osakeyhtiö

Suomennos ilmestyi ensi kerran 1979
Uudistettu oikeinkirjoitus
Tarkistettu suomennos 2019, 2024

Toisen laitoksen esipuheen sekä Huomautuksen ääntämyksestä suomentanut Alice Martin

Katkelman kirjeestä Milton Waldmanille suomentanut
Tero Valkonen (julkaistu J. R. R. Tolkienin *Kirjeissä*, WSOY 2009)

Kuvituksesta-esipuheen suomentanut Jaakko Kankaanpää ja siinä lainatut Tolkienin runot
suomentanut Alice Martin

Sitaatit teoksesta *Taru Sormusten herrasta* suomentaneet Kersti Juva ja Eila Pennanen,
runositatit suomentanut Panu Pekkanen
Sitaatit teoksesta *Kirjeet* suomentanut Tero Valkonen

Nimiöisivujen tengwar-kirjoituksen suomennos Alice Martin
Tengwar-kalligrafia Lotta Raatikainen

Toimitus kiittää Pekka Tuomistoa ja verkkoyhteisö Kontua asiantuntija-avusta

ISBN 978-951-0-50862-6

Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Kuvat	vii
Esipuhe	ix
Toisen laitoksen esipuhe	xii
J. R. R. Tolkienin kirjeestä	xiv
Kuvituksesta	xxxI
 AINULINDALĒ	 I
 VALAQUENTA	 II
<i>Quenta Silmarillion</i>	2I
I Aikojen alku	23
2 Aulë ja Yavanna	3I
3 Haltioiden tulo ja Melkorin vangitseminen	36
4 Thingol ja Melian	45
5 Eldamar ja <i>eldaliën</i> ruhtinaat	47
6 Fëanor ja Melkorin vapautuminen	53
7 Silmarilit ja <i>noldorin</i> napina	57
8 Valinorin pimeneminen	63
9 <i>Noldorin</i> pako	68
IO <i>Sindar</i>	8I
II Aurinko ja Kuu ja Valinorin vetäytyminen	88
12 Ihmiset	93
13 <i>Noldorin</i> paluu	96
14 Beleriandista ja sen valtakunnista	IO8
15 <i>Noldor</i> Beleriandissa	II6
16 Maeglin	I22
17 Ihmisten tulo länteen	I3I
18 Beleriandin häviö ja Fingolfinin tuho	I4I

19	Beren ja Lúthien	153
20	Viides taistelu: Nirnaeth Arnoediad	180
21	Túrin Turambar	190
22	Doriathin tuho	220
23	Tuor ja Gondolinin tuho	231
24	Eärendilin matka ja Vihan sota	239
AKALLABËTH		249
MAHTISORMUKSET JA KOLMAS AIKA		275
TAULUT		297
<i>Sukupuut</i>		
I	Finwë'n huone	299
II	Olwë'n ja Elwë'n jälkeläiset	300
III	Bëorin huone	301
IV ja V	Hadorin huone ja Halethin kansa	302
<i>Haltiakansojen jakautuminen</i>		303
Huomautus ääntämisestä		305
Hakemisto		308
Liite: Quenyan- ja sindarinkielisten nimien elementtejä		348

KUVAT

	Silmarillionin kartta	<i>etuesilehtien karttaliite</i>
I	Silmarilit [tunnus]	i
2	Aamun kukkulat	<i>sivun xlviii jälkeen</i>
3	<i>Vuosien kirjan</i> käsikirjoituksen nimiösivu	2
4	Ilu: Maailma: <i>númenista</i> (länsi) <i>rómeniin</i> (itä)	<i>sivun 8 jälkeen</i>
5	Lúthien II [tunnus]	21
6	Kukkakuvio (I)	23
7	Maailma n. VV 500 Lamppujen tuhon jälkeen	<i>sivun 26 jälkeen</i>
8	Tanaqui	<i>sivun 28 jälkeen</i>
9	Kaksi kukkaa	31
10	Finwë [tunnus]	36
11	Melian [tunnus]	45
12	Elwë [tunnus]	47
13	Satumaan ranta	<i>sivun 50 jälkeen</i>
14	Fëanor [tunnus]	53
15	Silmarilit [tunnus]	57
16	Finwë [tunnus]	63
17	Manwën salit (Taniquetil)	<i>sivun 66 jälkeen</i>
18	Finarfin [tunnus]	68
19	Lúthien I [tunnus]	81
20	Nimetön (»Siivekäs aurinko») [tunnus]	88
21	Beren [tunnus]	93
22	Fëanor [tunnus]	96
23	Mithrim	<i>sivun 98 jälkeen</i>
24	Nargothrond (I)	<i>sivun 104 jälkeen</i>
25	Finrod Felagund [tunnus]	108
26	<i>Noldorin</i> ja <i>sindarin</i> valtakunnat*	III

27	Idril Celebrindal [tunnus]	116
28	Nimetön (Nargothrond)	<i>sivun 120 jälkeen</i>
29	Elwë [tunnus]	122
30	Nimetön (Puuaiheinen koristefriisi)	<i>sivun 124 jälkeen</i>
31	Bëor [tunnus]	131
32	Fingolfin [tunnus]	141
33	Tol Sirion (Sirionin laakso) [†]	<i>sivun 148 jälkeen</i>
34	Lúthien II [tunnus]	153
35	Nargothrond (II) [†]	<i>sivun 160 jälkeen</i>
36	Hador [tunnus]	180
37	Halethin huone [tunnus]	190
38	Jakso »Túrinin tarinasta» Rúmilin kirjaimilla	<i>sivun 192 jälkeen</i>
39	Taur-na-Fúin (Fangornin metsä)	<i>sivun 200 jälkeen</i>
40	Glórund lähtee etsimään Túrinia	<i>sivun 206 jälkeen</i>
41	Bëor [tunnus]	220
42	Fingolfin [tunnus]	231
43	Gondolin & Tumladinin laakso Cristhornilta nähtynä [†]	<i>sivun 234 jälkeen</i>
44	Vesi, tuuli & hiekka	<i>sivun 238 jälkeen</i>
45	Eärendil [tunnus]	239
46	Kukkakuvio (II)	248
47	Númenorilainen koristelaatta	249
48	Númenorin kartta ^{*‡}	250
49	Valkoinen puu ja tähdet	251
50	Númenorilaiset matot	<i>sivun 272 jälkeen</i>
51	Suojapäällyskuva kirjaan <i>Sormuksen ritarit</i> [osa]	275
52	Gil-galad [tunnus]	277
53	Nimetön (Vuoristomaisema)	<i>sivun 278 jälkeen</i>
54	Mordor	<i>sivun 284 jälkeen</i>
55	Barad-dûr	<i>sivun 294 jälkeen</i>
56	Kukkiva puu	297
57	Pilinehtar	304
58	Kukkakuvio (III)	347
59	Kukkakuvio (IV)	358
	Beleriandin ja pohjoisten maiden kartta ^{*‡}	<i>takaesilehtien karttaliite</i>

^{*} Piirtänyt Christopher Tolkien

[†] Värittänyt H. E. Riddett

[‡] Värittänyt Nicolette Caven

ESIPUHE

Silmarillion, joka nyt julkaistaan neljä vuotta tekijänsä kuoleman jälkeen, on selvitys esiajoista eli Maailman ensiajasta. *Tarussa Sormusten herrasta* on kerrottu kolmannen ajan lopun suuret tapahtumat; *Silmarillionin* tarinat perustuvat huomattavasti kaukaisempaan menneisyyteen, jolloin Morgoth, ensimmäinen Musta ruhtinas, asui Keski-Maassa ja suurhaltiat kävivät sotaa häntä vastaan saadakseen takaisin Silmarilit.

Silmarillion ei ainoastaan kerro tapahtumista jotka sijoittuvat ajassa huomattavasti aikaisemmiksi kuin *Taru Sormusten herrasta*, se on myös paljon varhaisempi teos. Itse asiassa tarina oli olemassa jo puoli vuosisataa sitten, vaikka sen nimi silloin ei ollutkaan *Silmarillion*; nuhruisista muistivihoista, joista vanhimmat ovat vuodelta 1917, voidaan lukea ensimmäiset lyijykynällä sutaistut versiot sen päätapahtumista. Sitä ei kuitenkaan julkaistu (vaikka viitteitä sen sisällöstä oli paljon *Tarussa Sormusten herrasta*), eikä isäni pitkänä elinaikanaan koskaan hylännyt sitä, vaan työskenteli sen parissa vielä viimeisinä vuosinaan. Koko tuona aikana *Silmarillion*, jos sitä tarkastellaan laajana kertovana rakennelmana, ei muuttunut oleellisesti; jo kauan sitten se oli ollut kiinteä traditio, pohja myöhemmille kirjoituksille. Mutta tekstinä se oli kaikkea muuta kuin valmis, ja isäni muutti myöhemmin jopa joitakin sen kuvaaman maailman perusajatuksia; samoista tarinoista oli olemassa lyhyitä ja pitkiä versioita useissa eri tyyllilajeissa. Vuosien kuluessa muutokset ja toisinnot kävivät sekä yksityiskohdissa että laajoissa yhteyksissä niin monimutkaisiksi, monikerroksisiksi, läpikäyviksi, että lopullinen ja valmis versio alkoi näyttää saavuttamattomalta. Näistä vanhoista tarinoista ('van-

hoista’ ei vain siinä mielessä, että ne kuvasivat kaukaista ensiaikaa, vaan myös suhteessa isäni elämään) tuli isäni perimmäisten mielteiden väline ja säilö. Hänen myöhemmissä kirjoituksissaan mytologia ja runous saivat antaa tilaa teologisille ja filosofisille pohdiskeluille, ja tästä syntyi eräitä yhteensovittamattomia sävyn eroja.

Isäni kuoltua minulle lankesi tehtävä valmistaa teos julkaisukelpoiseen muotoon. Minulle kävi selväksi että yritys mahdolluttaa yhden kirjan kansien väliin erilaiset ainekset – osoittaa että *Silmarillion* oikeastaan on jatkuvan ja kehittyvän, yli puoli vuosisataa kestäneen luomistyön ristiriitainen tuote – johtaisi vain sekavuuteen ja oleellisen häipymiseen. Päätin valmistaa yhden tekstin, valikoida ja järjestää aineistoa niin, että saisin aikaan mahdollisimman koherentin ja sisäisesti yhtäpitävän tarinan. Loppuluvut (*Túrin Turambarista* eteenpäin) osoittautuivat erityisen hankaliksi, koska ne olivat olleet koskematta monet vuodet ja olivat sen vuoksi joissakin suhteissa vakavasti ristiriidassa muiden kirjan osien kehittyneempien käsitysten kanssa.

Täydellistä ristiriidattomuutta (*Silmarillionin* sisällä tai *Silmarillionin* ja isäni muiden julkaistujen kirjoitusten välillä) ei pidä tästä teoksesta etsiä, sillä se ei olisi ollut saavutettavissa ilman suuria ja tarpeettomia menetyksiä (mikäli sittenkään). Isäni alkoi itsekkin pitää *Silmarillionia* suppeana kokoomateoksena, joka olisi laadittu paljon myöhemmin hyvin erilaisten pitkänä perimätietona säilyneiden lähteiden pohjalta (runoista, annaaleista, suullisista tarinoista); ja tämä käsitys vastaa teoksen syntyvaiheita sikäli että sen takana on todellakin suuri määrä aikaisempaa proosaa ja runoutta, ja jossain määrin se on todellisuudessaakin eikä vain teoriassa kokoomateos. Tämä voi selittää kertomuksen vaihtelevan tempon ja yksityiskohtien määrän suuret erot eri osien välillä, esimerkiksi sen vastakohdan mikä vallitsee Túrin Turambarin tarinan tarkkojen paikan ja aiheen kuvien ja ensiajan lopun, Thangorodrimin murtumisen ja Morgothin kukistumisen kuvauksen etäisyyden ja ylevyyden välillä; samoin se selittää eräät sävyn ja kuvaustavan erot, eräät hämärät kohdat ja siellä täällä esiintyvän kiinneyden puutteen. *Valaquenta*, joka sisältää paljon aina *eldarin* varhaisimmista Valinorin-ajoista asti periytyvää ainesta, on varmasti muotoiltu uudestaan myöhempinä aikoina, mikä selittäisi aikamuodon ja näkökulman jatkuvat vaihtelut, kun jumalalliset voimat välillä tuntuvat vaikuttavan maailmassa läsnäolevina ja aktiivisina ja välillä häipyvän kauemmaksi, kadonneeksi voimaksi joka enää muistetaan.

Vaikka kirjan nimi on, niin kuin pitääkin, *Silmarillion*, siihen sisältyy *Quenta Silmarillionin* (varsinaisen *Silmarillionin*) lisäksi neljä lyhyempää teosta. *Ainulindalë* ja *Valaquenta* on sijoitettu alkuun, ja ne

liittyvät läheisesti *Silmarillioniin*, mutta *Akallabêth* ja *Mahtisormukset*, jotka on sijoitettu kirjan loppuun, ovat aivan erillisiä ja itsenäisiä teoksia, mitä täytyy korostaa. Ne ovat mukana isäni toivomuksesta; ja näin kirjaan sisältyy koko historia Ainurin soitosta, josta maailma sai alkunsa, aina siihen asti kun Sormuksen viejät lähtevät Mithlondin satamista kolmannen ajan lopussa.

Kirjassa esiintyvien nimien määrä on suuri ja olen liittänyt loppuun täydellisen hakemiston; mutta keskeisten henkilöiden (haltioiden ja ihmisten) luku on huomattavasti pienempi, ja nämä kaikki löytyvät sukupuista. Lisäksi olen laatinut taulun eri haltiakansojen hankalasta jakautumisesta sekä luettelon tärkeimmistä haltianimien kielellisistä elementeistä ynnä kaksi karttaa. Idässä sijaitseva suuri vuoristo Ered Luin tai Ered Lindon, Sinivuoret, sijaitsee *Taru Sormusten herrasta* -teoksen kartan läntisessä reunassa. Pienemmän kartan tarkoitus on tehdä yhdellä silmäyksellä hahmotettavaksi haltiavaltaakuntien sijainti *noldorin* palattua Keski-Maahan. Muita kommentteja tai alaviitteitä en ole kirjaan ahtanut.

Vaikeassa ja epäilyttävässä tehtävässäni kirjan tekstin valmistelussa minua on suuresti auttanut Guy Kay, joka työskenteli kanssani v. 1974–1975.

Christopher Tolkien

1977

TOISEN LAITOKSEN ESIPUHE

Elettiin luultavasti loppuvuotta 1951, aikaa jolloin *Taru Sormusten herrasta* oli valmistunut mutta sen julkaisemiseen liittyvät ongelmat olivat vielä ratkaisematta, kun isäni kirjoitti pitkän kirjeen ystävälleen Milton Waldmanille, joka tuolloin oli kustannustoimittajana Collinsin kustantamossa. Kirje syntyi kiperässä tilanteessa – ja tilanteesta –, jossa isäni vaati kustantajaa julkaisemaan *Silmarillionin* ja *Tarun Sormusten herrasta* »samanaikaisesti tai yhtenä julkaisuna», »yhtenä pitkänä Jalokivien ja Sormusten saagana». Kysymystä ei kuitenkaan ole tässä tarvetta käsitellä sen syvemmmähti. Kirjeestä, jonka hän kirjoitti selittääkseen ja oikeuttaakseen pyrkimystään, syntyi lopulta loistokas esitys varhaisemmista ajoista niin kuin hän ne hahmotti (kirjeen jälkipuolisko on hänen omien sanojensa mukaan 'pitkä ja kuitenkin koristelematon yhteenveto' *Taru Sormusten herrasta* *Silmarillionin* kansien sisällä, kuten tässä laitoksessa nyt tapahtuu).

Alkuperäinen kirje on kadonnut, mutta Milton Waldman oli teettänyt siitä koneella kirjoitetun kopion, jonka hän lähetti isälleni, ja tästä kopiosta kirje (tai osa siitä) päättyi J. R. R. Tolkienin *Kirjeet* -teokseen numeroksi 131. (Alkuteos *The Letters of J. R. R. Tolkien*, 1981; suomennos 2009.) Käsillä olevaan teokseen otettu teksti on sama kuin *Kirjeiden* sivuilla 182–200; pieniä korjauksia on tehty ja osa alaviitteistä jätetty pois. Koneella kirjoitetussa käsikirjoituksessa oli lukuisia virheitä varsinkin nimissä; nämä isäni ehti enimmäkseen korjata, mutta hän ei huomannut lausetta, joka on tämän teoksen sivulla xxiii: »Siinä ei ollut varsinaisesti mitään väärää, että he jäivät vastoin neuvoja vanhojen sankaritekojensa kuolevaisiin maihin, joita

Aamun kukkulat

AINULINDALĚ

The Tale of the Years.

From the Coming of the Valar to the
Kingdom of Arda until the end
of the first Age of the
Children of Ilúvatar

Of the beginning of Time and its Reckoning

Time indeed began with the beginning of Ea, and in that beginning the Valar came into the world. But the measurement which the Valar made of the ages of their labours is not known to any of the Children of Ilúvatar, until the first flowering of Telperion in Valinor. Thereafter the Valar counted time by the ages of Valinor, whereof each age contained one hundred of the Years of the Valar; but each such year was longer than are now nine years under the Sun.

Thus spake Quennar Ononimo concerning this matter.

Now measured by the flowering of the Trees there were twelve hours in each Day of the Valar, and one thousand of such days the Valar took to be a year in their realm. It is supposed indeed by the Lore-masters that the Valar so devised the hours of the Trees that one hundred of such years so measured should be in duration as one fifth of an Age of the Valar, as those ages were in the days of their labours before the foundation of Valinor; whereas each Age of the Valar is one tract part, how great or how small they alone know, of the whole history of Ea from its beginning to the End that shall be. But these things are not certainly known even to Vanyar.

As for the Years of the Trees in comparison with those that came after: one such year was longer than nine such as are now. For there were in each Year of the Trees twelve thousand hours. Yet the hours of the Trees were each seven times as long as is one hour of a full day upon Middle-earth from sunset unto sun-set beside the Shores of the Great Sea. Therefore each Day of

AINULINDALĚ

Ainurin soitto

OLI ERU, YKSI, jonka nimi Ardassa oli Ilúvatar; ja ensin hän teki *ainurin*, se on Pyhät, jotka kasvoivat hänen ajatuksissaan, ja he olivat hänen luonaan ennen kuin mitään muuta oli tehty. Ja hän puhui heille ja antoi heille sävelaiheet; ja he lauloivat hänen edessään ja hän iloitsi. Mutta kauan lauloi kukin yksin tai vain muutama yhdessä ja muut kuuntelivat; sillä kukin käsitti Ilúvatarin aivoituksesta vain sen osan josta hän itse oli lähtöisin, ja hitaasti he oppivat ymmärtämään veljiään. Kuitenkin koko ajan kun he kuuntelivat, syveni heidän ymmärtämyksensä, ja sopu ja sointu lisääntyivät.

Ja tapahtui, että Ilúvatar kutsui kokoon kaikki *ainurin* ja ilmoitti heille väkevän sävelaiheen joka osoitti heille suuremmat ja ihanammat ilmiöt kuin sitä ennen; ja sen sävelaiheen alun kunnian ja lopun loiston edessä mykistyivät *ainur*, ja he kumarsivat Ilúvatarin edessä ja olivat vaiti.

Silloin Ilúvatar sanoi heille: »Tästä sävelaiheesta, jonka olen teille ilmoittanut, tahdon teidän yhdessä tekevän sointuvan Suuren soiton. Ja koska olen sytyttänyt teihin Sammumattoman liekin, saatte te näyttää voimianne ja koristaa tätä sävelaihetta kuinka kukin tahtoo omin ajatuksin ja avuin. Mutta minä istun ja kuuntelen ja iloitsen, kun teidän kauttanne suuri kauneus herää lauluun.»

Silloin alkoivat *ainurin* äänet muovata Ilúvatarin aiheesta Suurta soittoa, ja oli kuin harput ja luutut, kuin huilut ja torvet, kuin viulut ja urut ja sanoja laulavat kuorot olisivat puhjenneet soimaan; ja loputtomien toisiinsa kietoutuvien sävelmien sointuisa kudelma kohosi korkeuksiin kuulumattomiin ja vajosi syvyyksiin, ja Ilúvatarin asuin-sijat täyttyivät ääriään myöten, ja soitto ja soiton kaiku kantautuivat

Tyhjyyteen eikä se ollut tyhjä. Koskaan sen jälkeen eivät *ainur* ole tehneet sellaista soittoa, vaikka on sanottu että suurempi soitto syntyy *ainurista* ja Ilúvatarin lapsista, kun heidän kuoronsa kokoontuvat Ilúvatarin eteen päivien päätyttyä. Silloin soitetaan Ilúvatarin aiheet oikein, ja ne tulevat Oleviksi lausumisensa hetkellä, sillä silloin kukin osaltaan ymmärtää hänen tarkoituksensa ja toinen tuntee toisensa ja Ilúvatar antaa heidän aivoituksiinsa salaisen tulen, sillä hän iloitsee.

Mutta nyt istui Ilúvatar ja kuunteli, ja pitkään oli hänestä kaikki hyvää, sillä soittoon ei tullut virheitä. Mutta kun sävelaihe edistyi, keksi Melkor sydämessään, että hän kutoisi mukaan omia kuvitelmiään jotka eivät sointuneet yhteen Ilúvatarin sävelaiheen kanssa, ja yritti siten lisätä voimaa ja kunniaa joka oli hänelle annettu. *Ainurin* joukossa Melkorille oli annettu suurin valta ja tieto, ja hänellä oli osuus kaikkien veljiensä lahjoista. Hän oli usein mennyt sinne missä ei ollut mitään ja etsinyt Sammumatonta liekkiä; sillä häntä alkoi polttaa halu tehdä Olevaksi omiaan, ja hänestä näytti että Ilúvatar ei suonut ajatusta Tyhjyydelle, ja hän oli kärsimätön sen autiuden tähden. Mutta Liekkiä hän ei löytänyt, sillä se on Ilúvatarin luona. Mutta kun hän oli ollut yksin, oli hän alkanut ajatella omia ajatuksia eikä ollut enää niin kuin veljensä.

Jotkut näistä ajatuksista hän nyt kutoi soittoonsa, ja heti syntyi hänen ympärilleen epäsointu, ja monet, jotka hänen vierellään lauloivat, harhautuivat, ja heidän ajatuksensa menivät sekaisin ja heidän soittonsa vaimeni; mutta jotkut alkoivat soinnuttaa soittoaan hänen mukaansa eikä niinkään siihen ajatukseen joka heille ensin oli annettu. Ja silloin Melkorin epäsointu levisi yhä laajemmalle, ja sävelmät jotka aluksi oli kuultu vajasivat ärjyvään äänimereen. Mutta Ilúvatar istui ja kuunteli kunnes oli ikään kuin myrsky olisi raivonnut hänen valtaistuimensa ympärillä, ja mylvivät hyrskyt olisivat lyöneet toistaan vastaan leppymättömän, tyyntymättömän vihan vallassa.

Silloin nousi Ilúvatar, ja *ainur* käsittivät että hän hymyili; ja hän kohotti vasemman kätensä, ja myrskyn keskellä alkoi uusi sävelaihe joka muistutti aikaisempaa eikä sittenkään muistuttanut, ja se kokosi voimaa, ja uusi kauneus soi siinä. Mutta Melkorin epäsointu nousi ärjyen sitä vastaan, ja taas kuultiin äänien sota joka oli edellistä rajumpi, kunnes monet *ainurista* kauhistuivat niin että lakkasivat laulamasta ja Melkor oli voitolla. Silloin nousi Ilúvatar jälleen, ja *ainur* käsittivät että hänen olentonsa oli ankara; ja hän kohotti oikean kätensä ja katso! sekaannuksen keskeltä heräsi kolmas sävelaihe, ja se oli erilainen kuin muut. Sillä aluksi se oli ikään kuin heikko ja hempeä, vain vienojen äänien solinaa, mutta se ei ottanut tukahtuakseen,

ja se sai voimaa ja syvyyttä. Ja viimein oli kuin kaksi sävelmää olisi yhtä aikaa soinnut Ilúvatarin istuimen edessä, ja ne olivat äärimmäisen erilaiset. Toinen oli syvä ja laaja ja kaunis, mutta hidas ja täynnä mittaamatonta surua, josta sen kauneus oli kotoisin. Toinen oli saavuttanut sisäisen yhtenäisyyden, mutta se oli räikeä, joutava ja toistui toistumistaan, eikä siinä ollut sopusointua, vaan se soi kuin samoja säveliä pauhaavien torvien kuoro. Ja se yritti hukuttaa toisen sävelmän äänensä voimalla, mutta toinen ikään kuin otti siitä väkevimmat sävelet ja kutoi ne omaan vakavaan kuvioonsa.

Kesken tämän mittelon, kun Ilúvatarin salit vapisivat ja värähtely levisi ennen liikkumattomaan äänettömyyteen, nousi Ilúvatar kolmannen kerran, ja hänen kasvonsa olivat kauheat katsella. Sitten hän kohotti molemmat kätensä, ja niin lakkasi soitto yhteen sointuun joka oli syvempi Syvyyttä, korkeampi Taivaan vahvuutta, läpitunkeva kuin Ilúvatarin silmän valo.

Silloin Ilúvatar puhui ja sanoi: »Väkevät ovat *ainur* ja väkevin heidän joukossaan on Melkor; mutta että hän tietäisi, ja tietäisivät kaikki *ainur*, että minä olen Ilúvatar, näytän minä teille sen mitä te olette laulaneet, että näette mitä olette tehneet. Ja sinä, Melkor, saat nähdä että kukaan ei voi soittaa aihetta jonka alkujuuri ei ole minussa, eikä kukaan voi muuttaa soittoa ilman minua. Sillä se joka sitä yrittää, on lopultakin vain väline entistä ihmeellisempien asioiden synnyssä, joita hän itse ei ole kuvitellutkaan.»

Silloin *ainur* pelkäsivät, eivätkä he käsittäneet sitä mitä heille sanottiin; ja Melkor häpesi ja häpeästä kasvoi salainen viha. Mutta Ilúvatar nousi loistossaan ja meni pois niiltä kauniilta seuduilta jotka hän oli tehnyt *ainuria* varten; ja *ainur* seurasivat häntä.

Mutta kun he tulivat Tyhjyyteen, sanoi Ilúvatar heille: »Katsokaa, oma soittonne!» ja hän näytti heille näyn ja antoi silmien nähdä sen minkä vasta korvat olivat kuulleet; ja he näkivät uuden Maailman näkyvänä edessään, kun se kaartui Tyhjyyteen ja pysyi siinä, vaikka ei ollut siitä lähtöisin. Ja kun he katsoivat ihmetellen, alkoi Maailman tarina toteutua, ja heistä näytti että se eli ja kasvoi. Ja kun *ainur* olivat aikansa vaiti tuijottaneet, Ilúvatar sanoi jälleen: »Katsokaa, oma soittonne! Soitantonne on edessänne, ja siitä, minkä minä teille annoin, kukin teistä löytää kaiken sen mikä hänestä oli hänen itsensä tekemää tai lisäämää. Ja sinä Melkor löydät kaikki salaiset ajatuksesi ja saat nähdä, että ne ovat vain kokonaisuuden osa ja sille kunniaksi.»

Ja samaan aikaan sanoi Ilúvatar paljon muuta *ainurille*, ja koska he muistavat hänen sanansa ja tuntevat kukin osaltaan soiton jonka ovat

itse laulaneet, tietävät *ainur* paljon siitä mikä on ollut, on, ja on oleva, ja vähän on sellaista mitä he eivät näe. Mutta on sellaistaakin joka pysyy heiltä salassa, ovat he yksin tai yhdessä neuvonpidossa; sillä Ilúvatar ei ole muille kuin itselleen paljastanut kaikkea mitä oleman pitää, ja jokainen aika tuo tullessaan sellaista mikä on uutta eikä ole ennustettavissa, sillä se ei ole lähtöisin menneestä. Ja niin tapahtui, että kun tämä näky Maailmasta näytettiin *ainurille*, näkivät he että siinä oli sellaista mitä he eivät olleet ajatelleet. Ja ihmetyksen vallassa he näkivät Ilúvatarin lasten tulon ja asuinsijat jotka näille oli valmistettu; ja he käsittivät että he itse soitossaan olivat vaivalla valmistaneet nämä asunnot tietämättä että niillä oli muuta tarkoitusta kuin oma kauneutensa. Sillä Ilúvatarin lapset oli Ilúvatar itse yksin ajatellut; ja he tulivat kolmannen sävelaiheen myötä, eivätkä he olleet mukana siinä aiheessa jonka Ilúvatar aluksi antoi, eikä kukaan *ainurista* ollut osallinen heidän syntyynsä. Sen tähden *ainur* heitä katsellessaan rakastivat heitä sitäkin enemmän, sillä he olivat muuta kuin he itse, vieraita ja vapaita, ja he näkivät heissä uudelleen Ilúvatarin mielen kuvan, ja oppivat vähän enemmän hänen viisaudestaan, joka muuten olisi ollut salattu *ainuriltakin*.

Ilúvatarin lapset ovat haltiat ja ihmiset, Esikoiset ja Seuraajat. Ja kaikkien Maailman ihmeiden joukosta, sen suurista saleista ja tiloista, tulipyörien keskeltä, valitsi Ilúvatar heidän asuttavakseen paikan Ajan syvyyksistä, lukemattomien tähtien keskeltä. Ja niiden silmissä, jotka käsittävät vain *ainurin* mahtavuuden mutta eivät sitä vaivaa mitä he kaikessa näkevät, nämä asumukset ovat kukaties mitättömät; mutta yhtä väärin olisi kuvitella ettei Ardan laakso ole muuta kuin neulanterävänä taivasiin kohoavan huipun perusta; yhtä väärin olisi maailmassa, jota *ainur* yhä muovaavat, nähdä vain sen mittaamaton laajuus mutta ei sitä huolta, millä he kaiken maailmassa laativat. Mutta kun *ainur* olivat nähneet näyssä tämän asuinsijan ja Ilúvatarin lasten heräävän siellä, silloin monen kaikkein mahtavimman ajatukset ja halut kääntyivät siihen seutuun. Ja Melkor oli heidän johtajansa, niin kuin hän oli alussa suurin soittavista *ainurista*. Ja hän oli olevinaan itselleenkin ikään kuin hän tahtoi mennä sinne järjestääkseen kaiken Ilúvatarin lasten parhaaksi ja hallitakseen kuumat ja kylmät myrskyt jotka hänen kauttaan olivat syntyneet. Mutta oikeastaan hän halusi alistaa tahtonsa alle sekä haltiat että ihmiset, sillä hän kadehti lahjoja, jotka Ilúvatar oli luvannut heille antaa; ja hän toivoi itselleen alamaisia ja palvelijoita ja tahtoi että häntä kutsuttaisiin Herraksi, ja että hän hallitsisi muiden tahtoa.

Mutta muut *ainur* katsoivat tätä asuinsijaa Maaailman aavojen keskellä, jota haltiat kutsuvat nimellä Arda, Maa, ja heidän sydämensä iloitsi valosta, ja heidän silmänsä näkivät monia värejä ja he riemuit-sivat; mutta meren kohina sai heidät levottomiksi. Ja he havaitsi-vat ilman tuulet, ja aineet joista Arda oli tehty; se oli tehty raudasta ja kivistä ja hopeasta ja kullasta ja monista aineista; mutta kaikista näistä he ylistivät eniten vettä. Ja *eldar* sanovat, että vedessä elää yhä Ainurin soiton kaiku selvempänä kuin missään muussa mitä maan päällä on; ja monet Ilúvatarin lapset kuuntelevat yhä kyltymättä Meren ääniä, vaikka eivät tiedä miksi.

Veteen käänsi ajatuksensa se ainu jota haltiat kutsuvat Ulmoksi, ja kaikkein syvimmin perehdytti Ilúvatar hänet soittoon. Mutta ilmoja ja tuulia on eniten pohtinut Manwë, joka on *ainurista* ylhäisin. Maan pintaa on ajatellut Aulë, jolle Ilúvatar oli antanut taidot ja tiedot vain hiukan vähäisemmät kuin Melkorille; mutta Aulën ilo ja ylpeys on tekemisen työssä ja tekemisen tuloksessa, ei niinkään omistamisessa ja osaamisessa; ja sen tähden hän antaa eikä varastoi ja on huolta vailla; hän siirtyy aina uuteen työhön.

Ja Ilúvatar puhui Ulmolle ja sanoi: »Etkö näe kuinka Melkor on käynyt sotaan sinun lääniäsi vastaan tuossa pienessä valtakunnassa Ajan syvyydessä? Ankaran ja kohtuuttoman kylmyyden hän ajat-teli, mutta ei hän silti tuhonnut lähteittesi kauneutta eikä kirkkait-ten lampiesi suloa. Katso lunta ja katso pakkasen taitavaa työtä! Pidäkkeettömän kuumuuden ja tulen Melkor teki, mutta ei hän silti kuivattanut haluasi eikä sammuttanut meren soitantoa. Katso siis sinä pilvien loistoa ja korkeutta ja alati vaihtuvaa utua ja kuuntele kuinka sade lankeaa Maan päälle! Ja pilvien kautta sinä tulet lähem-mäksi Manwëa, ystävääsi, joka on sinulle rakas.»

Silloin Ulmo vastasi: »Totisesti, Vesi on nyt kauniimpi kuin osasin sydämessäni kuvitella, eikä minun salainen ajatukseni ole keksinyt lumihiuutaletta, eikä minun soittooni kuulunut lankeava sade. Minä etsin Manwëa, niin hän ja minä laadimme iäti sävelmiä sinun ilok-sesi!» Ja Manwë ja Ulmo ovat alusta asti olleet liitossa ja ovat kaikessa uskollisimmin palvelleet Ilúvatarin tarkoitusta.

Mutta Ulmon vielä puhuessa ja *ainurin* yhä tuijottaessa näkyä otet-tiin se heiltä pois ja kätkettiin heidän näkyvistään; ja silloin he ikään kuin kokivat jotakin uutta, ja se oli Pimeys, jota he eivät ennen olleet tunteneet muuten kuin ajatuksissa. Mutta näyn kauneus oli saanut heidät valtaansa, ja olevaksi tulevan Maaailman synty oli tenhonnut heidän mielensä niin että he ajattelivat vain sitä; sillä tarina oli vajaa

ja ajan pyörät pyörivät yhä, kun näky otettiin heiltä pois. Ja toiset ovat sanoneet, että näky lakkasi ennen Ihmisten vallan ajan täyttymistä ja Esikoisten haipumista; ja siitä johtuu, että vaikka soitto oli kokonainen, *valar* eivät ole silmin nähneet myöhempiä aikoja eivätkä Maailman loppua.

Silloin syntyi *ainurin* keskuudessa levottomuutta; mutta Ilúvatar kutsui heitä ja sanoi: »Tiedän että mielenne halu on, että se mitä olette nähneet olisi todella, ei vain aivoituksissanne, vaan niin kuin te olette itse, ja sittenkin toisin. Siksi minä sanon: *Eä!* Tulkoon tämä kaikki Olevaksi! Ja minä lähetän Tyhjyyteen Sammumattoman liekin, ja se on oleva Maailman sydämessä, ja Maailma on Oleva; ja ne teistä jotka niin tahtovat, voivat astua sinne alas.» Ja äkkiä *ainur* näkivät kaukana valon, kuin pilven jonka keskellä oli liekki; ja he tiesivät että se ei ollut pelkkä näky; että Ilúvatar oli tehnyt jotakin uutta, ja se oli *Eä*, Maailma joka On.

Niin tapahtui, että *ainurista* toiset asustivat yhä Ilúvatarin kanssa Maailman rajojen tuolla puolen; mutta toiset, näiden joukossa monet suurimmat ja kauneimmat, heittivät hyvästit Ilúvatarille ja laskeutuivat Maailmaan. Mutta Ilúvatar asetti ehdon, joka oli heidän rakkautensa vuoksi välttämätön, ja se oli se että heidän mahtinsa siirtyisi maailmaan, kuuluisi Maailmaan, jäisi Maailmaan ja olisi siellä aina kunnes Maailma olisi valmis, niin että he ovat sen elämä ja se on heidän elämänsä. Ja sen tähden heidän nimensä on *valar*, Maailman mahdit.

Mutta kun *valar* saapuivat *Eään*, hämmästyivät he ensin ja jouituivat ymmälle, sillä oli kuin ei mitään siitä mitä he olivat näyssä nähneet olisikaan vielä, ja kaikki oli vasta alussaan ja vailla muotoa, ja oli pimeää. Sillä Suuri soitto oli ollut vain ajatus joka kasvoi ja kukoisti Ajattomissa saleissa, ja Näky oli ollut pelkkä enne; mutta nyt he olivat saapuneet Aikojen alkuun, ja he käsittivät että Maailma oli vasta ennalta näytetty ja ennalta laulettu, ja että heidän oli se tehtävä todeksi. Ja niin he aloittivat suuren työnsä mittaamattomissa ja tutkimattomissa autioissa maissa, laskemattomassa ja unohdetussa ajassa, valmistakseen Maailman sitä hetkeä varten jolloin Ajan syvyydessä, *Eän* suurten salien sylissä tulisi se hetki ja se paikka johon Ilúvatarin lapset ilmaantuisivat asumaan. Ja tästä työstä suurimman osan tekivät Manwë ja Aulë ja Ulmo; mutta Melkor oli myös mukana alusta asti, ja hän sekaantui kaikkeen mitä tehtiin ja käänsi kaiken minkä voi omien halujensa ja tarkoitustensa suuntaan; ja suuret tulet hän sytytti. Siksi, kun Maa oli vielä nuori ja liekkiä täynnä, himoitsi Melkor sitä, ja hän sanoi *valarille*: »Tämä on minun oma valtakuntani ja minä nimeän sen itselleni!»

J. R. R. TOLKIENIN MAAILMAN HISTORIA,
SUURI MYTOLOGINEN SEIKKAILUSAAGA
AIKOJEN ALUSTA SORMUKSEN SOTAAN SAAKKA.

KUVITETTU TOLKIENIN OMILLA
PIIRUSTUKSILLA JA MAALAUKSILLA.

»Kuinka yksi ihminen pystyi reilussa puoleessa vuosisadassa
kasvamaan tarinoiden luojana kokonaisen
kansan veroiseksi?»

Guardian

»Nousee ajoittain aitojen myyttien mittoihin»

Financial Times

»Ainutlaatuisen kaunis luomus – –
parhaimmillaan loisteliäs»

Washington Post

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-50862-6

TOLKIEN®